

ODSIECZ WIEDE SKA W 1683 ROKU

Przez cały XVII wiek I !eri" O# a\$#kie !r%wa&ził%
za' %rcze w%()y z Rzecz!%#!%*i+,- Ce#ar#+we A"#riacki - We)ec(,
i R%#(, /a&)e z !a\$#+w a+ak%wa)yc0 !rzez 1"rk2w #a %)ie iał%
#za)#)a zwyci3#+w%. W &)i" 31 arca 1683 r%k" Rzecz!%#!%*i-a i
A"#-ria !%&!#ały !rzy ierze !rzeciwi 1"rc(i. O'a !a\$#+wa
z% ' %wi,zały #i3 &% wza(e)e(!% %cy i*i+ar)e()a wy!a&ek a+ak"
Pa\$#+wa O# a\$#kie4%.

W czerwcu" 1683 r%k" ar ia i !eri" %# a\$#kie4% w #i'e
%k%ł% 156.666 7%ł)ierzy- !%& &%w2&z+we wie*kie4% wezyra Kara
8 "#+a9y- zaa+ak%wa*i A"#+ri3. Przeciw +e(!%+3&ze A"#-ria- !%& &%w2&z+we K#i3cia Kar%*a

Ks. Karol Lotaryński

: %+ary\$#kie4%- wy#+awiła ar i3 *icz,c,
%k%ł% 35.666 7%ł)ierzy. Ar ia +a !r2' %wała
za+rzy a; !%c02& w%(#k %# a\$#kic0 w
re%)ie <aw%ry)a i Pe+r%)e*- a*e z !%w%&"
4ł3' %kie4% %#krzy&*e)ia !rzez 1a+ar2w
wyc%9ała #i3 za Wie&e\$. Cz3=; !iec0+y
a"#-riackie(wz %c)iła zał%43 Wie&)ia- a
re#z+a w%(#k ce#ar#kic0 #+arała #i3 zwa*cza;
)ie(#ze %&&ziały %# a\$#kie. 1"rcy z&% 'y'i
!ar3 ałyc0 za k2w)a W34rzec0 i A"#+rii
i w *i!c" 1863 r%k" &%+ar*i &% Wie&)ia-
k+2ry % '*e4*i. P%&cza# ar#z" 7%ł)ierze
+"reccy w#zy#k%)i#zczyi i 4ra'i-i- a
*"&)%=; 'ra*i w (a#yr *"' %r&%wa%i.

Kara Mustafa

W czerwcu" 1683 r%k" A"#-ria !% !r%#iła
% !% %c Rzecz!%#!%*i+,. W kr2+ki %kre#ie
cza#" ar ia !%#ka !%wi3k#zyła #i3
&w"kr%+)ie z &zi3ki)%wy zaci,4% . W%(#ka
k%r%)e ze'rała #i3 k%ł% Krak%wa i)a cze'e z
kr2*e <a)e III S%'ie#ki wyr"#zyła)a
!% %c %#("z)ik%wi. W%(#ka !%#kie
a#zer%wały !rzez > ?*,#k- Czec0y &% A"#+rii.
W#z3&zie 'yły e)+"z(a#+ycz)ie wi+a)e- c%)ie
&% k%\$ca !%&% 'ał% #i3 wla&z% a"#-riacki .
W &)i" 3 wrze=)ia 1683 r%k" !%& 1"*)a&
D")a(e ar ia !%#ka *icz,ca ł,cz)ie %k%ł%
5@.666 7%ł)ierzy w +y >

W. Kossak „Rewia husarii”

1. 0"#arzy- (az&y !a)cer)e(i *ekkie(A 15.888 7%ł)ierzy-
 5. &ra4%)2w A 3.566 7%ł)ierzy-
 3. !iec0+y A 16.3@6 7%ł)ierzy-
 - B. ar+y*erii A 5C6 7%ł)ierzy-
- !%ł,czyła #i3 z ar i, a"#-riack, *icz,c, %k%ł% 18.666 7%ł)ierzy w +y >
1. (az&y %k%ł% 16.666 7%ł)ierzy-
 5. !iec0+y %k%ł% 8.666 7%ł)ierzy-
 3. ar+y*erii

towarzysz pancerny

i w% (#ka i !%#i%k%wy i k#i,7,+)ie ieckic0 >

1. %&&ziały 'awar#kie > (az&y D %k%t% 3.666 7%t)ierzy- !iec0%+y D %k%t% @.C66 7%t)ierzy-

5. %&&ziały #a#kie > (az&y D %k%t% 5.666 7%t)ierzy- !iec0%+y D %k%t% @.C66 7%t)ierzy-

3. %&&ziały #zwa'#kie > (az&y D %k%t% 5.C66 7%t)ierzy- !iec0%+y D %k%t% @.666 7%t)ierzy-

Raze w% (#ka #!rzy ierz%)e !%#ia&ały %k%t% XXX 7%t)ierzy (az&y i XXX 7%t)ierzy !iec0%+y.

Eacze*)e &%w2&z+w% !%t,cz%)yc0 #i% '(,t <a) III S% 'ie#ki. W% (#ka #!rzy ierz%)e &%+arły &% *a#ki wie&e\$#kie4% w &)" 16 wrze=)ia 1683 r%k" i r%z!%cz3ły !rzy4%+wa)ie &% 'i+wy..

piechur cesarski

BITWA

Jan III Sobieski

Prze& 'i+w,- !%& !rzew%&)ic+we kr2*a <a)a III S% 'ie#kie4%- %&'yła #i3)ara&a w%(e))a. W)ara&zcie wzi3%i "&ział w#zy#cy wy7#i &%w2&cy #i% #!rzy ierz%)yc0. U#a*%)%- 7e *ewe #krzy&t% #!rzy ierz%)yc0 za(, w% (#ka a"#+riackie wz %c)i%)e !ar% a c0)r,4wia i 0"#ar#ki i- w ce)+r" '3&, wa*czy; w% (#ka k#i,7,+)ie ieckic0- a)a !rawy #krzy&*e w% (#ka k%r%)e.

W &)" 15 wrze=)ia % +rzecie()a& ra)e <a) III S% 'ie#ki !rzy(ec0a& &% kwa+ery k#. Kar%*a : %+ary\$#kie4% i wy&ał "

Spahisi tureccy

!%*ece)ie a+ak". F%&zi)3 !2G)ie(%&&ziały a"#+riackie r"#zyły &%)a+arcia. Szy'k% #+arły #i3 z (a)czara i. Działa #!rzy ierz%)yc0 %+w#rzyły %4)ie\$ &% 1"rk2w. Ci !r2'wa%i k%)+ra+ak%wa; i z&% 'y; 'a+eri3- a*e z%#a%i krwaw% %&!arci. W c0wi*3 !2G)ie(k#i,7e Kar%* : %+ary\$#ki %%% 'i=cie !%!r%wa&ził *ewe #krzy&t%-)a !%zyc(e + "reckie- c0c,c %&!c0),;)ie!rzy(acie*a %& D")a("). W% (#ka a"#+riackie !%w%*i- a*e #y#e a+ycz)ie !%r"#zały #i3 &% !r%&". D% ci37#zyc0 wa*k &%#zł% &%!ier% w %k%*icy ie(#c#w%=ci Hei%i4e)#+a&+ 4&zcie !iec0%+3 + "reck, i (a)czar2w w#!% %4ła + "recka #!a0i#i %raz ar+y*eria. 8i % z)acz)yc0 #+ra+ w% (#ka ce#ar#kie k%t% !%t"&)ia #9%r#%wały !%+%k FrI)zi)4'ac0 i z&% 'yły Hei%i4e)#+a&+. Wie*ki Wezyr zacz,ł !rze4r"!%wywa; #we #iły)a !rawy #krzy&*e- 'y %&!c0),; A"#+riak2w w #+r%)3 :a#" Wie&e\$#kie4%. <a) III !%*ecił k#. : %+ary\$#kie " w#+rzy a; a+ak i czeka;)a !%z%#a+e %&&ziały #!rzy ierz%)yc0 (9i* 1).

P% wy#t"co0a)i" #zy <a) III !rze 2wił &% 7%t)ierzy- !% czy w% (#ka k%r%)e !%*#kie r"#zyły &% '("%). Pierw#za !%r"#zała #i3 !iec0%+a- a(,ca za za&a)ie wy!rze; 1"rk2w z w,w%z2w i wi))ic %raz %czy=ci; &r%43 (eG&zcie. Piec0%+3 w#!ierała ar+y*eria !%& &%w2&z+we 4e). K,#kie4%. 8i % +r"&)%=ci i &'7yc0 #+ra+ %&%4)ia w% (#k%# a\$#kic0 (e(%ra*e 'ył% 'ar&z% wy#%kie.

Dziśki +e "- %raz !rzewa&ze "z'r%(e)ia- &% 4%&zi)y !i3+)a#e(!%#ka !iec0%+a %!a)%wała wz42rza &zie*,ce (az&3 %& !%& ie(#kie(&%i)y- &% k+2re(ze!c0)i3ci z%#a*i 1"rcy i za!ew)ila &%4%&)e war")ki &% #zar7y. W cza#ie- 4&y !iec0%+a !%#ka +r%wała &r%43 (eG&zie-)a !%#ki !rawy #krzy&*e Or&a kry #ka !r2'%wa%i %'e(=; i zaa+ak%wa; %&&ział 0e+ a)a <a'ł%))w#kie4%- *ecz)a wi&%k 4%+%we(&% '("% !%#kie((az&y 1a+arzy wyc%9a%i #i3 'ez wa*ki. C0a) "&ał #i3 &%)a i%+" wie*kie4% wezyra. D%#zł% +a &% awa)+ "ry. Z)iewa7%)y C0a) wraz z wi#z, cz3=ci, 1a+ar2w %!"=cił !%*e 'i+wy Jza #w2("czy)ek w)ie&ł"4i cza#ie 1"rcy "#")3*i F% z +r%) "K.

Gerymski M., „Potyczka z Tatarami”

Lez !rze#zk2& ze #r%)y 1"rk2w (az&a !%#ka %k%ł% 4%&zi)y #ze#)a#e(za(3ła !%zyc(e wy(=ci%we &%)a+arcia. W%(#ka #!rzy ierz%)yc0 r%zci,4)3ły #i3 #zer%ki !2łk%*e wz&ł"7 całe(r2w)i)y wie&e\$#kie(. W %'zie %# a\$#ki %ra*e " !a&ał%- cze=; w%(%)w)ik2w- cze*a&G i #ł"7'a %'z%wa za'ierały #w2(&% 'y+ek i &ezer+er%wały. Wi&z,c +% kr2* <a) III z&ecy&%wał #i3)a &ecy& "(,ce "&erze)ie-)ie c0c,c- a'y wie*ki wezyr)%c, !rze4r"!%wał #we #iły i wyc%9ał #i3 za rzek3 Wie&e)k3. A'y #!raw&zi; %7*iw%=ci !rze!r%wa&ze)ia #zar7y wy#ł(a) r%z!%z)a)ie c0r,4iew #+ar%#y 0a'ickie4% S+a)i#ława P%+%ckie4%. Rek%)e#a)# w&ał #i3 w #zyki + "reckie a7 !%& #+a)%wi#ka wie*kie4% wezyra. Z%#ała (e&)ak %&!ar+-%!)%#z,c ci37kie #+ra+y. P%=ci4 + "recki r%z'ił #i3 % !%#kie i)ie ieckie %&&ziały. R%z!%z)a)ie !%+wier&zil%- 7e 1"rcy)ie '3&, w #+a)ie %!rze; #i3 z a#%wa)e(#zar7y kawa*erii.

1y cza#e Kara 8 "#a9a =ci,4ał w#zy#kie #w%(e #iły !rzeciwk% P%*ak% - k%)ce)+r"(,c +rzy czwar+e ar ii %raz ar+y*erii w ce)+r" - 4&zie #!%&ziewał #i3)a+arcia. O4%łcił z w%(#ka)awe+ a+ak%wa)e !rzez Kar%*a :%+ary\$#kie4% !rawe #krzy&ł%. W +y % e)cie 'i+wa 'yła ("7 !rak+ycz)ie wy4ra)a !rzez #!rzy ierz%)yc0- 4&y7 #iły a"#+riackie %4ły !rak+ycz)ie 'ez !rze#zk2& !rze&rze; #i3 &%i), Wie&e)ki &% %'37%)e4% ia#a. Kr2* !%#ki !%#a)%wił (e&)ak)ie !%!rze#a;)a +y i !%wzi,ł za iar %+%cze)ia i z)i#zcze)ia całe(ar ii Kara 8 "#a9y. Wie*ki wezyr z(rie)+%wał #i3 w (e4% !*a)ac0 i r%zkazał we#!rze; 4ł2w)e #iły %&&ziała i %'e4a(,cy i &+,& Wie&e\$- kie&y i)y !%&ł%7%)e !%& "ra i ia#a 'yły ("7 4%+%we &% wy'"c0". 1"rcy !rze!r%wa&zii (e&)e) a+ak)a #iły #!rzy ierz%)yc0- a'e wyc%9a%i #i3 !%& %#+rzałe &ra4%)ii i ar+y*erii.

Damel J.K., „Bitwa pod Wiedniem

Prze& 4%&zi), %ie)a#+, w%(#ka !%*#kie %w%rzyły %4ie\$ &% %&&ział2w +"reckic0 ze w#zy#kic0 &ział i "#zkie+2w. R2w)%cze=)ie (az&a zacz3ła #i3 #zyk%wa; &%)a+arcia. Kr2* <a) III r%z 2wił #i3 (e#zcie ze #+ar%#+, *i&zki i krze!icki - A)a#+azy 8 i,czy\$#ki - a'y +e) ze #w%i !"tkie %!a)%wał)a i%+y wezyr#kie- !% czy &ał r%zkaz &% a+ak". W ci,4" ki*k")a#+ i)" + r")3ł%)a 1"rk2w 56666 (az&y- w +y 5-C +y#. H"#arii [J9i*](#) [5](#). Lyła +% !raw&%!%&%')ie)a(wi3k#za #zar7a w

Keith R. „Szarża husarii”

&%+yc0cza#%wyc0 &zie(ac0 E"r%!y. !iec0%+a i ar+y*eria %# a\$#ka z&,7y*i %&&a; +y*k% (e&), #a*w3 za)i 0"#aria- !%*#kie c0%r,4wie !a)cer)e- *ekka (az&a- %raz %&&ziały)ie iekie i a"#+riackie #+arły #i3 z w%(#ka i +"recki i- r%zrywa(,c ic0 #zere4i i !rze&ziera(,c #i3 w 4ł,' #zyk". Ea +e) wi&%k a#y 7%ł)ierzy "z"ł a\$#kic0 w !a)ice rz"ciły #i3 &% "cieczki.

Brandt J., „Bitwa pod Wiedniem”

W ce)+r" 'r%)iły #i3 (e#zcie %&&ziały +"reckie- %&&zie*%)e %& w%(#k #!rzy ierz%)yc0 (are .
<e&)ak i %)%- 4&y +y*k% (az&a !rzeła ała %!2r %&&ział"
l'ra0i a !a#zy)a 3Bq

z&" iewa(c, kar)%=ci,)ie 'ra*i #i3 &% 4ra'ie7y- a)i)awe+)ie r%z!="=ci*i #zyk".

Ra)% % '%ze w#rz,#),t wie*ki 0"k- k+= !%&!a*it za!a#y !r%c0" !%z%#a!e !% 1"rkac0. D%!ier% +eraz- kie&y (a#)y #i3 #a!%- 7e "z"t a)ie #, ("7 &a*ek%- r%z!%cz3t% #i3 !*,&r%wa)ie %'%z". W)a i%+ac0 wie*kie4% wezyra kr2* <a) III %!i#a! #w, wik+%ri3 w *i=cie &% 8 ary#ie\$ki- k+2ry zaraz !%#la! !rzez 4%\$ca &% #+%*icy- a)a(wi3k#z, z c0%r,4wi +"reckic0 Jwzi3+, y*)ie za #z+a)&ar Pr%r%kak &% Rzy " !a!ie7%wi l))%ce)+e " XI.

Matejko J., „Jan III Sobieski

wysła wiadomość o zwycięstwie papieżowi Innocentemu XI”

PODSUMOWANIE

Lyła +% (e&)a z)a(wi3k#zyc0 'i+ew XVII wiek". S+ra+y +"reckie wy)i%#ty #zac")k%w% %k%t% 1C.666 za'i+yc0- a #ra+y w%(#k #!rzy ierz%)yc0 %k%t% 3.C66 za'i+yc0 w +y 1.366 P%*ak2w. Lyt% +e7 &"7% ra))yc0. Z !%w%&")ie"&zie*e)ia !rzez #+r%)3 a"#+riack, %!ieki- !% !ar" &)iac0 cz3=; ra))yc0 z arła. P*a) S%'ie#kie4% %kr,7e)ia i wy'icia w%(#k "z"t a\$#kic0)ie !%wi2&t #i3 &zi3ki zaci3+e " %!%r%wi 4war&ii Kara 8 "#+a9y- k+2ra " %7%iwiła "cieczk3 #!%& Wie&)ia z)acz)e(cz3=ci w%(#k. W 'i+wie !%& Wie&)ie +a !%+34a %# a\$#ka z%#ała zła a)a raz)a zaw#ze- %&+,& !rze#ała 1"rc(a #+a)%wi; za4r%7e)ie &*a E"r%!y. W%(#ka #!rzy ierz%)yc0 z&% 'yły %*'rzy ie t"!y. <a) III %+rzy a! w#zy#kie rzeczy)a*e7,ce &% Kara 8 "#+a9y.

P% !ar" &)iac0 t"!y kr2*a z%#ały wy#ła)e)a B66 w%zac0 &% P%*#ki.

„Powrót z Wiednia”

Kossak J., „Wjazd Jana III Sobieskiego do Wiednia”

P% 'i+wie !%& Wie&)ie w#!2!rac
 #!rzy ierze\$c2w !rze#ała #i3 +ak &% 'rze
 "kła&a;. W%(#ka k#i,7,+)ie ieckic0 "z)ąły- 7e
 wyk%)ały #w2(%' %wi,zek w w%'ec Ce#arza
 A"#+rii i wr2ciły &% #w%ic0 kra(2w. Ce#arz
 :e%!%*& l r%'i! a9r%)y !%*#kie " Kr2*%wi- a z
 w%(#k" k%r%))e ")awe+)ie !%&zi3k%wał za
 %kaza), !% %c. Ar ia a"#+riacka)iec03+)ie
 w#!2!rac%wała z w%(#ka i k%r%))y i.
 O#(a+)i, w#!2*), 'i+w3- !%& &%w2&z+we <a)a
 III- w%(#ka #!rzy ierz%)e r%ze4rały w
 *i#+% !a&zie 1863 !%& Parka)a i.

Grottger A., „Spotkanie Jana III Sobieskiego z Leopoldem I”

W%()a z 1 "rka i +rwała (e#zcze &ł"4% i zak%\$czyła #i3 %#+a+ecz)ie &% !ier w 16MM r%k" !%k%(e w
 Karł%wicac0. P%*#ka %&zy#kała "+rac%)e zie ie- a*e)a +y #i3 #k%\$czył%. A"#+ria %&zy#kała W34ry
 i &a*e()a !%ł"&)ie #!yc0ała w%(#ka %# a\$#kie.

OPRACOWAN I PRZOFO1OWAN
 AEDRZE< CHO<EACKI

Bibliografia :

1. *Abrahamowicz Z., „Kara Mustafa pod Wiedniem”, Wyd. Literackie, Kraków 1973*
2. *Krzysztofowicz-Kozakowska S., „Kossakowie”, Wyd. Dolnośląskie, Wrocław 2001,*
3. *Podhorecki L., „Wiedeń 1683”, Bellona, Warszawa 2001*
4. *Wimmer J., „Oblężenie i odsiecz Wiednia”, KAW,*
5. *Wimmer J., „Historia piechoty polskiej do roku 1864”, MON, Warszawa 1978,*
6. *Wimmer J., „Odsiecz wiedeńska w 1683 roku”, Interpress, Warszawa 1983,*
7. *Żygulski Z., „Husaria polska”, Wyd. PAGINA, Warszawa 2000,*
8. *Odsiecz wiedeńska – Wikipedia, wolna encyklopedia*
9. *Jan III Sobieski – Wikipedia, wolna encyklopedia,*
16. *Wojsko I Rzeczypospolitej – wolna encyklopedia*
11. *Odsiecz wiedeńska – ściaga.pl*
12. *Battle of Vienne 1683 you tube - internet*
13. *Husaria you tube – internet*
14. *Pan Wołodjowski you tube - internet*